

Styka Jan Myśta

Залъ Изящныхъ Искусствъ Александра Кривульта
(Европейская Гостинница).

Выставка Произведеній
Яна Стыки.

Wystawa Prac
Jana Styki.

Salon Sztuk Pięknych Aleksandra Krywulta
(Hotel Europejski).

INSTYTUT
BADAN LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
00 330 Warszawa, ul. Nowy Świat 7
Tel. 26-68-53

I.

КЛЯТВА ВИТОЛЬДА

передъ горящимъ Ковномъ 1362 года.

„1362 года,—пишетъ Матвѣй Сtryжковскій въ своей Лѣтописи— Винрикъ изъ Книпроде, прусскій верховный вождь Крестоносцевъ, собравъ большую нѣмецкую армію изъ воиновъ нѣмецкаго союза, а равно изъ добровольцевъ Франціи, Англіи, Даніи, Вестфалии и пр., отправился во главѣ ея съ наступленіемъ весны въ Литву и тамъ осадилъ со всѣхъ сторонъ замокъ Ковно, пытаясь взять его силою. Литовскіе же князья Ольгердъ, Кейстутъ и Патрикъ, желая помѣшать Нѣмцамъ, напали на ихъ лагерь въ Четвергъ послѣ Вербной недѣли и послѣ храброй и упорной съ обоихъ сторонъ борьбѣ, Нѣмцы одержали верхъ, такъ, что литовскія войска должны были отступить назадъ вмѣстѣ со своими князьями. Винрикъ, послѣ пораженія литовскихъ войскъ, сталъ еще настойчивѣе добывать Ковно, разбивая стѣны таранами и подкопами, и производя безостановочную стрѣльбу. Затѣмъ въ Великую Субботу, подкопавъ стѣны и поджегши огнемѣтными снарядами башни и строенія взялъ ковенскій замокъ. Но когда Нѣмцы бѣжали на штурмъ подкопанныя стѣны рушились и пали на нихъ, убивъ и засыпавъ много Крестоносцевъ, въ горящемъ же замкѣ погибло много защитниковъ его, сынъ же Кейстута, князь Войдаты тамъ-же въ Ковнѣ, съ 36-ти знатнѣйшими литовскими боярами, взятъ былъ въ плѣнъ”.

Въ такой сжатой и сухой формѣ описываетъ лѣтопись одинъ изъ важнѣйшихъ моментовъ исторіи кровавыхъ столкновеній Крестоносцевъ съ Литвою.

Взятіе Ковна, какъ это основательно замѣтилъ Казиміръ Стадницкій, воплощало собою въ этомъ отдаленномъ и неизвѣстномъ уголкѣ міра, борьбу двухъ эпохъ челоѳчества. Войдаты Кейстутовичъ съ своими Литовцами павшіе при защитѣ Ковна и воскреснушіе въ народной пѣснѣ — являются представителями угасающихъ среднихъ вѣковъ въ то время какъ сражающіеся огнестрѣльнымъ оружіемъ Крестоносцы были безвѣдными предвѣстниками новой эры.

Художникъ представилъ въ своемъ произведеніи горящее вдали Ковно; трупы и развалины разрушенныхъ укрѣпленій покрываютъ берегъ Нѣмна, на которомъ видны судна Крестоносцевъ. На холмѣ въ виду

I.

PRZYSIĘGA WITOLDA

wobec płonącego Kowna (r. p. 1362).

„Roku p. 1362 — pisze Maciej Strykowski w swej Kronice — Winryk z Kniprodu, mistrz pruski, zebrawszy wielkie wojsko niemieckie tak z Rzeszy, jako z dobrowolnych pielgrzymów z Francyi, z Anglii, z Danii, z Renu, z Westwalii etc. y z pruskiej ziemi, wyprawil się sam z osobą swoją do Litwy na początku wiosny, gdzie Kowno naprzód zamek obegnał y dobywał go ze wszech stron a książęta litewskie Olgerd, Kiejstut y Patryk, chcąc Niemców odbić od obleżenia, uderzyli na ich obóz we Czwartek po Niedzieli wstępnej a gdy się z obudwu stron mężnie y upornie potykali y bili, otrzymali plac Niemcy, tak, iż Litwa ustąpić musiała z swoimi książętą; a mistrz Winryk odpłoszywszy ich tem usilniej y gwałtowniej Kowna dobywał, taranami y podkopami mury rozwalając y strzelbę ognistą ustawicznie puszczając: potem w Sobotę Wielkanocną podkopawszy mury y zapaliwszy na kilku miejscach strzelbę ognistą ściany, wieże y budowanie, wzięli krzyżacy zamek kowieński, wszakże kiedy Niemcy biegli do szturm, mur podkopany na nich upadł y bardzo wiele ludu z krzyżackiego wojska przywalił y podusił, w zamku też zapalonym wielka wielkość Litwy, broniąca blanków od ognia, zgorzała, trzy tysiące Litwy w tem obleżeniu pobitych y pomarłych zginęło a Woydat książę Kiejstutów syn, z trzydziestą y sześciami przedniejszych bojar litewskich tamże w Kownie пойmany, był y wzięt do więzienia...”

Tyle słów kroniki, rejestrującej zwięźle i sucho jeden z najważniejszych momentów w dziejach krwawych bojów, wiedzionych przez Krzyżaków na Litwie. Zdobycie Kowna — jak to słusznie Kazimierz Stadnicki zauważył — uosabniało na tem odległym i nieznanym zakątku świata walkę dwóch epok ludzkości. Woydat Kiejstutowicz z załogą, która się dała w pień wyciąć, by odżyć natomiast w pieśniach gminu — był to dogorywający wiek średni, podczas gdy Krzyżacy, bojujący ognistą bronią, stali się bezwładnie zwiastunami nowej ery.

Artysta w kompozycyi swej przedstawił w oddali płonące Kowno; trupy i gruzy zburzonych warowni zalegają wybrzeże Niemna, na którym widnieją statki krzyżackie. Na wzgórzu pod miastem stanęli nieszczęśliwi książęta Kiejstut i Patryk, Olgerd i Skirgiełło wraz z swoją drużyną, zbyt słabą, by spieścić z odsieczą obleżonym. W obliczu zwycięzkiego nieprzyjaciela przysięga

города остановились литовские князья: Кейстутъ, Патрикъ, Ольгердъ и Скиргелло со своею дружиною слишкомъ немногочисленною, для того, чтобы поспѣшить съ помощью осажденнымъ. Въ виду торжествующаго

врага, молодой князь Витольдъ клянется вѣчно мстить Крестоносцамъ, онъ призываетъ Перкуна, бога огня, въ свидѣтели того, что въ возмездіе за пожаръ Ковна, онъ также станетъ разрушать нѣмецкія области огнемъ и мечемъ. Страшной клятвѣ прислушивается въ угрюмомъ молчаніи дружина и князья, среди которой, возлѣ полководцевъ и бояръ, видны тоже полудикія могучія фигуры литовскихъ рыцарей, въ строгихъ лицахъ которыхъ виднѣется сила, постоянство и неумолимая ненависть ко врагу, которому послѣ многихъ лѣтъ, имъ удалось заплатить долгъ за Ковно, на поляхъ подъ Грунвальдомъ.

II.

ЦИКЛЪ КАРТИНЪ

для панорамы

„Бемъ въ Семизрадѣ“.

Иосифъ Бемъ былъ одною изъ самыхъ выдающихся личностей въ борьбѣ за самостоятельность Венгріи въ 1848—1849 г. Изъ Австрійскихъ полководцевъ чаще

другихъ приходилось встрѣчаться съ Бемомъ Генералу Пухнеру, а потому, когда Венгры обратились къ художнику Стыкѣ съ требованіемъ пожаловать панораму съ этой эпохи, художникъ избралъ сюжетомъ своего

младшичю князе Witold wieczystą pomstę Zakonowi. Wzywa na świadka Perkuna, boga ognia, iż w zamian za pożogę Kowna, ogniem i mieczem pusztoszyć będzie krzyżackie dzierżawy. Strasznych tych zaklęć słucha w ponurem milczeniu książęca družyna, wśród której obok wodzów i bojarów widać też na pół dzikie, potężne postacie wojowników, silnych, gdyby ów dąb, rozszczepiający nad Witoldem nagie jeszcze konary — (akcja obrazu rozgrywa się w połowie kwietnia). W surowych, pełnych zaciętości obliczach litewskich rycerzy znać siłę, wytrwałość i nieubłaganą dla wroga nienawiść, dzięki czemu acz po latach wielu, dług zaciągnięty pod Kownem udało im się spłacić na polach Grunwaldu!

II.

ЦИКЛЪ ОБРАЗОВЪ

do panoramy

„Бемъ въ Семизрадѣ“.

Józef Bem był najwybitniejszą postacią w walce o niepodległość Węgier z roku 1848—1849. Wodzem austriackim, najczęściej z Bemem walczącym, był generał Puchner. Dlatego, kiedy się Węgrzy zwrócili do Jana Styki o namalowanie panoramy z tej epoki, wybrał artysta za przedmiot do swego dzieła chwilę gdy Bem wypiera Sasów i generała Puchnera z miasta Hermanstadtu (Sybinu) w Styczniu 1849 roku. Niemniej pociągała artystę myśl przedstawienia największego poety Węgrów na polu walki — był nim Petöfi Sandor, adjutant Bema.

1. Petöfi pozdrawia nadciągającą dywizję hr. Bethlena.
2. Tabor ciągnący za wojskiem i grupa jeńców austriackich pod strażą węgierskich huzarów.

произведенія ту минуту, когда Бемъ вытѣсняетъ Саксонцевъ и генерала Пухнера изъ г. Германштадта (Сибина) въ Январѣ 1849 г. Художникъ кромѣ того хотѣлъ представить на полѣ сраженія величайшаго венгерскаго поэта — именно Шандора Пэтэфи, адъютанта Бема.

1. Пэтэфи привѣтствуетъ приближающуюся дивизию графа Бетлена.
2. Движущійся за войскомъ обозъ и группа австрійскихъ пленниковъ подъ стражею венгерскихъ гусаръ.
3. Генераль Бемъ во главѣ штаба, остановившагося на дорогѣ ведущей къ Сибину.
4. Секлеры (семиградскіе крестьяне) атакуютъ мостъ защищаемый Саксонцами. Саксонскіе полки отступаютъ къ городу, обстрѣливаемому Бемомъ пушечнымъ огнемъ.
5. Атака венгерской пѣхоты.
6. Атака венгерской артиллеріи.
7. Группа изъ генеральнаго штаба Бема.
- 8—11. Эскизы отдѣльныхъ эпизодовъ къ панор. „Бемъ въ Семиградѣ”.
12. Пэтэфи верхомъ.
13. Гусаръ верхомъ.
14. Военный эпизодъ.
15. Абель.

III.

16—18. Эскизы къ панорамѣ „Голгоѳа”.

19. Страдающая мать, група.
20. Молитва.
22. Поцѣлуй Іуды.
23. Карль Бржозовскій.
24. Еврей съ пальмою.
25. Молящійся еврей.
- 26—37. Типы палестинскихъ евреевъ.
- 38—46. Восточные типы.
- 47—50. Этюды лошадей къ панорамѣ „Бемъ въ Семиградѣ”.
- 51—58. Этюды къ картинѣ „Клятва Витольда.
- 59—62. Литовскіе типы.
- 63—64. Мѣстности въ окрестностяхъ Іерусалима.

3. Jenerał Bem na czele Sztabu, stojącego na drodze wiodącej do Sybinu.
4. Seklerzy (chłopi siedmiogrodzcy) atakują most broniony przez Sasów. Zastępy saskie zachwiane zwracają się ku miastu, które Bem ostro ogniem działowym zasypuje.
5. Atak piechoty węgierskiej.
6. Atak huzarów na artylleryę.
7. Grupa ze Sztabu jenerała Bema.
- 8—11. Szkice pojedynczych epizodów do panor. „Bem w Siedmiogrodzie”.
12. Szkic Petöfięgo na koniu.
13. Huzar na koniu.
14. Fragment.
15. Abel.

III.

16—18. Szkice do panoramy „Golgota”.

19. Matka bolesna, grupa z panoramy „Golgota”.
20. Modlitwa.
22. Pocałunek Judasza.
23. Karol Brzozowski.
24. Żyd z palmą.
25. Żyd modlący się.
- 26—37. Typy żydów palestyńskich.
- 38—46. Typy wschodnie.
- 47—50. Studya koni do panoramy „Bem w Siedmiogrodzie.
- 51—58. Studya koni do obrazu „Przysięga Witolda”.
- 59—62. Typy litewskie.
- 63—64. Krajobrazy z okolic Jerozolimy.

F

21.334